

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Кафедра германської та слов'янської філології

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

Сучасна російська літературна мова з методикою викладання у ВНЗ. Зарубіжна література з методикою викладання
(назва екзамену)

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

освітньо-професійної програми „Середня освіта (Мова і література (російське))”
(назва освітньо-професійної програми)

спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російське))
(шифр і назва спеціальності)

факультету філологічний
(назва факультету)

20 21 – 20 22 навчальний рік

Програма атестації Сучасна російська літературна мова з мето-
диною викладання у ВНЗ. Зарубіжна література з методикою викладання
(назва атестації)

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми „Середня освіта (Мова і література (російсько))”
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російсько))

Укладачі програми: канд. філол. наук, доцент Маторіна Н. М. –
доцент кафедри германської та слов'янської філології;
канд. філол. наук, доцент Каряков Т. М. – завідувач кафедри
російської мови та літератури
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму атестації затверджено на засіданні кафедри
германської та слов'янської філології

Протокол № 1 від “27” серпня 20 21 року

Завідувач кафедри германської та слов'янської філології
Глуценко В. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

“25” листопада 20 21 року, протокол № 4

Голова вченої ради ДДПУ

Сидор
(підпис)

проф. С. О. Омельченко
(прізвище та ініціали)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма атестації із сучасної російської літературної мови з методикою викладання у ВНЗ та зарубіжної літератури з методикою викладання призначена для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які закінчують філологічний факультет ДВНЗ «ДДПУ» за ОП «Середня освіта (Мова і література (російська)), спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (російська)).

Атестація з сучасної російської літературної мови з методикою викладання у ВНЗ та зарубіжної літератури з методикою викладання має на меті визначення готовності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти до здійснення професійно-методичних функцій викладача сучасної російської мови та зарубіжної літератури вищого навчального закладу. У межах цього екзамену перевіряється та оцінюється рівень володіння здобувачами практичними вміннями та навичками лінгвістичного аналізу, а також знання основних засад історії зарубіжної літератури та методики її викладання.

Атестація передбачає перевірку й оцінку рівня сформованості у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти предметно-фахової компетенції: комунікативної, соціокультурної, професійної тощо шляхом демонстрації майбутніми фахівцями набутих ними теоретичних знань, практичних навичок та вмінь.

До атестації допускаються здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, які повністю виконали всі вимоги навчального плану ОП «Середня освіта (Мова і література (російська))».

Державна атестація складається з трьох частин: теоретичне питання із зарубіжної літератури; тестові завдання з методики викладання зарубіжної літератури та методики викладання сучасної російської літературної мови у ВНЗ; повний лінгвістичний аналіз речення.

Державна атестація проводиться українською мовою (теоретичне питання, тести із зарубіжної літератури та методики її викладання) та російською мовою (тестові завдання з російської мови та методики її викладання, лінгвістичний аналіз речення).

Під час складання іспиту здобувачі повинні продемонструвати:

- глибокий науковий рівень засвоєння й репродукції знань теоретичного матеріалу;
- уміння оптимально співвідносити теорію з практикою;
- рівень сформованості вмінь і навичок усного та писемного мовлення;
- ступінь оволодіння нормами української та російської літературної мов;
- уміння робити повний лінгвістичний аналіз тексту;
- уміння сприйняття літератури як особливого феномену людського духу, який розвивається за притаманними йому законами;
- навички застосування сучасних методологічних і методичних принципів при розгляді будь-яких мовних чи літературних фактів;
- знання методики проведення занять у традиційній і нетрадиційній формах;
- уміння користуватися категоріальним апаратом лінгвістики та літературознавства;
- володіння творчим підходом до аналізу творів художньої літератури у контексті кожного періоду тощо.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Екзаменаційний білет містить такі питання:

1. Теоретичне питання із зарубіжної літератури (30 балів).
2. Тестові завдання з методики мови та літератури (30 балів).
3. Лінгвістичний аналіз речення (40 балів).

Максимальна кількість балів – 100

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІЗ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

ОБЩЕЕ ПОНЯТИЕ О СИНТАКСИСЕ СЛОЖНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Сложные предложения. Уровни членения сложных предложений. Особенности средств связи в сложных предложениях.

МНОГОЧЛЕННЫЕ СЛОЖНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Многочленные сложные предложения. Уровни членения многочленных сложных предложений. Особенности средств связи в многочленных сложных предложениях (сочетание союзов, сочетание коррелятов и союзов, особый порядок слов и т. д.).

Синтаксическая омонимия некоторых форм многочленных сложных предложений. Формирование многочленных сложных предложений в речи студентов.

Многочленные сложносочиненные предложения

Понятие о многочленных сложносочиненных предложениях. Основные особенности многочленных сложносочиненных предложений. Грамматический разбор многочленных сложносочиненных предложений.

Формирование многочленных сложносочиненных предложений в речи студентов.

Многочленные сложноподчиненные предложения

Понятие о многочленных сложноподчиненных предложениях. Основные особенности многочленных сложноподчиненных предложений. Многочленные сложноподчиненные предложения с последовательным подчинением, однородным соподчинением, неоднородным (параллельным) подчинением. Грамматический разбор многочленных сложноподчиненных предложений.

Формирование многочленных сложноподчиненных предложений в речи студентов.

Многочленные бессоюзные сложные предложения

Понятие о многочленных бессоюзных сложных предложениях. Основные особенности многочленных бессоюзных сложных предложений. Грамматический разбор многочленных бессоюзных сложных предложений.

Формирование многочленных бессоюзных сложных предложений в речи студентов.

СЛОЖНЫЕ СИНТАКСИЧЕСКИЕ КОНСТРУКЦИИ

Структурно-семантические типы сложных предложений с различными видами синтаксической связи: сочинением и подчинением; сочинением и бессоюзием; подчинением и бессоюзием; сочинением, подчинением и бессоюзием.

Формирование сложных синтаксических конструкций в речи учащихся.

Сложные синтаксические конструкции с сочинением и подчинением

Общее понятие о сложных синтаксических конструкциях с сочинением и подчинением. Основные особенности сложных синтаксических конструкций с сочинением и подчинением. Грамматический разбор сложных синтаксических конструкций с сочинением и подчинением.

Сложные синтаксические конструкции с сочинением и бессоюзной связью

Общие сведения о сложных синтаксических конструкциях с сочинением и бессоюзной связью. Основные особенности сложных синтаксических конструкций с сочинением и бессоюзной связью. Грамматический разбор сложных синтаксических конструкций с сочинением и бессоюзной связью.

Сложные синтаксические конструкции с подчинением и бессоюзной связью

Общие сведения о сложных синтаксических конструкциях с подчинением и бессоюзной связью. Основные особенности сложных синтаксических конструкций с подчинением и бессоюзной связью. Грамматический разбор сложных синтаксических конструкций с подчинением и бессоюзной связью.

Сложные синтаксические конструкции с сочинением, подчинением и бессоюзной связью

Общие сведения о сложных синтаксических конструкциях с сочинением, подчинением и бессоюзной связью. Основные особенности сложных синтаксических конструкций с сочинением, подчинением и бессоюзной связью. Грамматический разбор сложных синтаксических конструкций с сочинением, подчинением и бессоюзной связью.

Период

Сложные формы организации монологической речи.

Понятие о периодической речи и периоде.

Период как особая композиционная форма организации монологической речи.

Структурно-семантический параллелизм членов периода. Структурно-семантические типы периодов, их интонационная характеристика.

Стилистические функции периода.

Знаки препинания в периоде.

Синтаксис текста

Синтаксис текста. Вопрос о единицах синтаксиса текста.

Сложное синтаксическое целое

Понятие о сложном синтаксическом целом (межфразовом единстве). Сложное синтаксическое целое как структурно-смысловое единство, как структурно-семантическая поликоммуникативная единица текста (синтаксиса).

Лексико-грамматическая координация предикативных единиц в составе сложного целого, способы их связи (цепная и параллельная). Анафора. Эпифора.

Сложные синтаксические целые однородного и неоднородного состава.

Динамизм сложного целого, обеспечивающий движение текста от темы к реме, от распределенного к определенному.

Видо-временные и модальные соответствия форм сказуемых в сложном синтаксическом целом. Союзы в сложном синтаксическом целом. Сложные целые с сочинительным союзом, не синонимичные сложносочиненному предложению (при разном речевом авторстве сочиненных предикативных единиц и других условиях).

Признаки, отличающие сложное синтаксическое целое от сложного предложения: отсутствие структурно-семантической взаимопроницаемости предикативных частей (предложений), поликоммуникативность.

Структурно-семантические разновидности сложных синтаксических целых в зависимости от типов текста: статические (описание), динамические (повествование), смешанные. Рассуждение как особый тип сложного синтаксического целого.

Абзац

Понятие об абзаце. Абзац как единица композиционно-стилистическая и как единица композиционно-семантическая.

Авторский замысел и членение текста на абзацы. Структурная и семантическая характеристики абзаца.

Функции и типы абзаца в монологической и диалогической речи. Функции начальных и конечных абзацев.

Чужая речь

Система форм для передачи чужой речи.

Понятие о чужой речи и способах ее передачи.

Прямая речь. Косвенная речь. Перевод прямой речи в косвенную. Ограничения в передаче чужой речи в форме косвенной. Речевой замысел автора и выбор прямой или косвенной формы передачи чужой речи. Контаминация форм прямой и косвенной речи.

Различные виды связи прямой речи с авторской.

Знаки препинания при прямой речи.

Несобственно-прямая речь. Структурно-семантические особенности несобственно-прямой речи, определяемые выражением ею психической оценки говорящим третьего

лица, его поведения, описываемой ситуации и т.д. способы авторского ввода несобственно-прямой речи. Особенности употребления в ней глагольных форм (лица, наклонения и др.).

Стилистические функции прямой, косвенной, несобственно-прямой речи.

Непереключенная (без авторского ввода) чужая речь.

Цитация, ее разновидности и формы.

Диалог как отражение живой динамичной речи.

Диалогические единства, их типы. Особенности ответной реплики (ее неполнота, невыраженность логических звеньев, переориентация лица, целенаправленности первой реплики).

Основные тенденции в синтаксической системе современного русского языка и некоторые тенденции в пунктуации

Экономия речевых средств, уточнение смысла высказывания, расчлененность синтаксических построений. Усиление самостоятельности синтаксических форм слов. Тенденция к фрагментарности и расчлененности синтаксических построений. Активизация номинативных структур как следствие движения к аналитизму. Усиление экспрессивных качеств синтаксических единиц. Рост структурной контаминации.

Тенденции в развитии структуры простого предложения (препозитивные и постпозитивные номинативы; присоединение, парцелляция; ослабление грамматической спаянности словоформ).

Тенденции в развитии структуры сложного и осложненного простого предложения (структурное смещение, контаминации).

Синтаксическая компрессия и синтаксическая редукция: *заявление на участие в конкурсе – заявление на конкурс; операция, произведенная на сердце, – операция на сердце; группа быстрого реагирования.*

Ослабление синтаксической связи словоформ: *Столкнулся с отношениями «учитель – ученик»; С сердцем плохо; В гостях у журналистов.*

Рост предложных конструкций: *откладывать отъезд – откладывать с отъездом; лететь самолетом – лететь на самолете; опыт создания – опыт по созданию;* синонимия предложных сочетаний: *говорить о кандидатуре – говорить по кандидатуре; контроль над производством – контроль за производством.*

Вытеснение грамматического соответствия форм соответствием по смыслу: *большинство студентов приехали; врач пришла.*

Исторические изменения в функциях знаков препинания. Свод правил пунктуации (1956) и современная практика употребления знаков.

Понятие нерегламентированной пунктуации.

III. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ІЗ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

ОСНОВНАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Валгина Н. С., Розенталь Д. Э., Фомина М. И. Современный русский язык. Москва: Логос, 2002. С. 414–475.
2. Баранов М. Т., Костяева Т. А., Прудникова А. В. Русский язык. Справочные материалы. Москва: Просвещение, 2008. С. 192–211.
3. Маторина Н. М. Русский язык в вопросах и ответах. Ч. 1. Славянск: ЧП «Канцлер», 2007. 203 с.
4. Маторина Н. М. Русский язык в вопросах и ответах. Ч. 2. Славянск, 2009. 241 с.
5. Маторина Н. М. Русский язык в вопросах и ответах. 2-е изд., перераб. и доп. Ч. 2. Славянск, 2009. 219 с.
6. Маторина Н. М. Виды лингвистического разбора в схемах и образцах: методич. рекомендации для студентов пед. институтов, университетов, учителей русского языка. 4-е изд., испр. и доп. Славянск: ДГПУ, 2018. 65 с.
7. Маторіна Н. М. Російська мова в запитаннях та відповідях. 3-тє вид., переробл. та виправл. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. Ч. 1. 240 с. [російською мовою].
8. Маторіна Н. М. Російська мова в запитаннях та відповідях. 2-ге вид., переробл. та виправл. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. Ч. 2. 230 с. [російською мовою].
9. Маторіна Н. М. Види лінгвістичного розбору у схемах та зразках: навчально-методичний посібник. 3-тє вид., виправл. і доп. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. 70 с. [російською мовою].
10. Современные словари и справочники по русскому языку (2016 – 2020 pp.).
11. Статті из журналів «Русский язык в национальной школе», «Русский язык в научном освещении», «Русский язык за рубежом», «Русская словесность в школах Украины», «Русский язык и литература в школах Украины», «Мовознавство» (2016 – 2020 pp.).

Дополнительная литература

1. Акимова Н. Г. Новое в синтаксисе современного русского языка. Москва: Высшая школа, 1990. 168 с.
2. Акимова Н. Г. Синтаксис современного русского языка. Санкт-Петербург: СПбГУ, 2009. 346 с.
3. Белошапкова В. А. Современный русский язык. Синтаксис. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Высшая школа, 1989. 342 с.
4. Валгина Н. С. Активные процессы в современном русском языке: учеб. пособие для студ. вузов. Москва: Логос, 2003. 304 с.
5. Валгина Н. С. Современный русский язык. Синтаксис: учеб. пособие для студ. вузов. 4-е изд., испр. и доп. Москва: Высшая школа, 2003. 416 с.
6. Гужва Ф. К. Современный русский литературный язык. Киев: Радянська школа, 1981. Ч. 2: Морфология. Синтаксис. 342 с.
7. Гужва Ф. К. Трудные случаи синтаксиса и пунктуации. Киев: Радянська школа, 1978. 255 с.
8. Докучаева Р. М. Синтаксис сложного предложения: учеб. пособие. Москва: Флинта, 2013. 232 с.
9. Кузьмина Н. А., Абросимова Е. А. Активные процессы в русском языке и коммуникации новейшего времени. Москва: Флинта: Наука, 2013. 256 с.
10. Попов Р. Н., Валькова Д. П., Маловицкий Л. Я., Федоров А. К. Современный русский язык. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Просвещение, 1986. 463 с.

11. Розенталь Д. Э., Голуб И. Б., Теленкова М. А. Современный русский язык: учебное пособие для студентов-филологов заочного обучения. Москва: Высшая школа, 1991. 559 с.

12. Синтаксис современного русского языка: учебник для филологических специальностей университетов СНГ / Г. Н. Акимова, С. В. Вяткина, В. П. Казаков, Д. В. Руднев; под ред. С. В. Вяткиной. Санкт-Петербург: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2008. 347 с.

13. Современный русский язык. Активные процессы на рубеже XX–XXI веков / отв. ред. Крысин Л. П.; Ин-т рус. яз. им. В. В. Виноградова РАН. Москва: Языки славянских культур, 2008. 712 с.

14. Современный русский язык. 2-е изд., испр. и доп. / В. А. Белошапкова, Е. А. Брызгунова, Е. А. Земская и др.; под ред. В. А. Белошапковой. Москва: Высшая школа, 1989. 800 с.

IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІЗ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

Общие вопросы методики русского языка в вузе

Методика русского языка в вузе как наука, ее предмет и задачи. Связь методики со смежными науками.

Связь методики русского языка с лингвистикой, педагогикой, психологией.

Основные методы научного исследования, применяемые в методике русского языка. Метод наблюдений, эксперимент, обобщение опыта передовых преподавателей, изучение методического наследия как источники для теории методики преподавания русского языка.

Краткий очерк истории методики русского языка в вузе.

Характеристика важнейших пособий по курсу методики русского языка в вузе.

Русский язык как предмет изучения в педагогическом вузе

Место и значение предмета «русский язык» среди других учебных предметов в педагогических высших учебных заведениях.

Образовательное и воспитательное значение курса русского языка.

Содержание и принципы построения программы по русскому языку для высших учебных заведений. Цели и задачи обучения русскому языку в вузе. Изучение основ науки о русском языке (разделы: фонетика и графика, орфоэпия и орфография, лексикология, фразеология и лексикография, морфемика и словообразование, морфология, синтаксис и пунктуация). Научно-теоретический уровень курса русского языка. Преемственность в обучении русскому языку в средней и высшей школе.

Структура действующей учебной программы по русскому языку для педагогических вузов.

Учебники по русскому языку для высших учебных заведений (научный уровень, методические принципы, структура). Краткие сведения из истории создания вузовских учебников по русскому языку. Характеристика современных, ныне действующих учебников по русскому языку для высшей школы.

Планирование работы по русскому языку в вузе

Научно-методический комплекс учебной дисциплины «Современный русский литературный язык». Основные структурные компоненты научно-методического комплекса: учебная программа; рабочая программа; опорный конспект лекций; тексты лекций; практические занятия; контрольные задания; самостоятельная работа; критерии оценивания.

Виды и технология занятий по русскому языку в вузе

Лекционные, практические, семинарские и лабораторные занятия как основные формы организации учебно-воспитательной работы по русскому языку в вузе.

Методика проведения лекций. Цель и задачи. Использование разных методических приемов на лекциях. Интерактивные формы проведения лекций в вузе: проблемная лекция; лекция пресс-конференция; лекция с заранее запланированными ошибками; бинарная лекция и т. п.

Практические занятия, методика их проведения. Виды практических занятий.

Семинарские занятия, методика их проведения. Виды семинарских занятий.

Лабораторные занятия, методика их проведения. Виды лабораторных занятий.

Подготовка к занятиям по русскому языку в вузе.

Проверка знаний по языку. Методы и приемы проверки знаний.

Программированный контроль. Тестирование.

Участие магистров в проведении занятий по русскому языку. Наблюдение и анализ посещенных занятий.

Задачи и методика изучения отдельных разделов вузовского курса русского языка

Теоретические и практические задачи изучения отдельных вузовского разделов курса русского языка. Тесная взаимосвязь между разделами курса русского языка. Изучение фонетики и графики с целью усвоения норм литературного произношения, обучения орфографии, изучения морфологии. Значение изучения раздела «Лексикология и фразеология» для расширения активного словарного запаса речи студентов. Связь изучения словообразования с усвоением орфографии и словарной работой.

Значение усвоения студентами грамматики для их речевой деятельности, формирования навыков в области орфографии и пунктуации, развития логического мышления.

Основные вопросы методики изучения фонетики и графики, орфоэпии и орфографии, лексикологии, фразеологии и лексикографии, морфемики и словообразования, морфологии, синтаксиса и пунктуации.

Методика изучения фонетики и орфоэпии

Место фонетики и орфоэпии в вузовских учебниках по русскому языку. Значение и задачи изучения фонетики, орфоэпии. Методы и приемы изучения.

Фонетические и орфоэпические упражнения.

Трудности в изучении фонетики и орфоэпии, пути их преодоления. Фонетический и орфоэпический разборы слов.

Методика изучения графики и орфографии

Место графики в вузовских учебниках по русскому языку. Значение и задачи изучения графики. Методы и приемы изучения.

Графические упражнения.

Трудности в изучении графики, пути их преодоления.

Графический разбор слов.

Обучение орфографии – один из важнейших и наиболее трудоемких разделов курса вузовского русского языка. Уровень орфографической грамотности выпускников вузов.

Зависимость методов и приемов обучения орфографии от принципов ее построения. Ведущий морфологический принцип русской орфографии и усвоение морфологических написаний с помощью орфографических правил, связанных с грамматическим анализом слов. Необходимость дифференцированного подхода к изучению правописания корневых и других морфем. Активизация и использование различных видов памяти при усвоении теоретических основ обучения орфографии. Повышение уровня теоретических основ обучения орфографии. Орфография и развитие речи.

Понятие об орфограмме. Методика изучения орфографических правил. Формирование орфографических навыков путем выполнения системы различных упражнений в течение длительного времени. Отбор лексического материала для упражнений по орфографии. Работа с орфографическим словарем.

Виды письменных работ по орфографии. Упражнения типа списывание, усложненное списывание, письмо выученного наизусть текста. Диктанты, их классификация по назначению (контрольные и обучающие) и по формальному признаку (обучающие диктанты без изменения текста – предупредительный, объяснительный, «комментированное» письмо, диктант «проверяю себя» и др.) и с изменением текста (выборочный, творческий, свободный и др.). Целесообразность использования и методика проведения каждого из обучающих диктантов. Требования к тексту контрольного диктанта, методика его проведения. Словарный диктант, обучающий и контрольный.

Исправление, учет орфографических ошибок и работа над ними. Орфографический разбор.

Наглядность на занятиях по орфографии, ее виды и возможности использования.

Элементы программированного обучения на занятиях по орфографии. Планы-конспекты занятий по орфографии.

Методика изучения лексикологии и фразеологии

Общеобразовательное и практическое значение изучение лексикологии и фразеологии в вузе. Содержание и история работы по изучению лексикологии и фразеологии. Источники обогащения словарного запаса. Приемы объяснения непонятных слов.

Роль фразеологизмов, их значение.

Дидактический материал по лексике и фразеологии. Методика его разбора. Методы и приемы изучения лексики и фразеологии.

Лексический анализ.

Типичные лексические и фразеологические ошибки в речи студентов, пути их преодоления.

Методика изучения лексикографии

Место лексикографии в вузовских учебниках по русскому языку. Значение и задачи изучения лексикографии. Методы и приемы изучения.

Использование словарей различных типов в учебном процессе.

Методика изучения морфемики и словообразования

Место морфемики и словообразования в вузовской программе и учебниках. Значение и задачи работы над ними. Методы и приемы работы. Виды упражнений, методика их выполнения.

Формирования орфографических умений и навыков во время изучения морфемики и словообразования.

Морфемный и словообразовательный анализы слов.

Общие вопросы методики изучения грамматики

Место грамматики в вузовской программе и учебниках.

Основные направления в методике грамматики XIX – XX вв.: логико-грамматическое, элементарно-практическое, формально-грамматическое, семантико-грамматическое и структурно-семантическое.

Основные принципы методики преподавания грамматики в вузе.

Методика изучения морфологии

Содержание и задачи изучения частей речи. Особенности изучения самостоятельных и служебных частей речи, особых классов слов. Взгляды лингвистов на систему частей речи.

Виды упражнений, методика их выполнения. Формирование орфографических умений и навыков при изучении морфологии.

Морфологический разбор.

Методика изучения синтаксиса

Синтаксис в вузовских учебниках. Проблемные вопросы синтаксиса, их решение в научной литературе.

Содержание работы по синтаксису. Методы и приемы изучения. Система упражнений. Виды наглядности. Синтаксический разбор.

Методика изучения пунктуации

Уровень пунктуационной грамотности выпускников вузов. Зависимость методики пунктуации от главного, семантико-грамматического принципа ее построения. Связь обучения пунктуации с изучением грамматического строя языка. Роль и место интонационных наблюдений при изучении пунктуации.

Методы и приемы обучения пунктуации: грамматический и смысловой анализ предложения; развитие речевого слуха; выразительное «чтение» знаков препинания; развитие навыков расстановки знаков препинания в процессе письма (а не после него); регулярная работа над пунктуационным правилом по его осмыслению, запоминанию и

выработке умения применять на практике. Связь обучения пунктуации с развитием речи и мышления.

Упражнения при обучении пунктуации. Обучающие диктанты (те же, что и при обучении орфографии).

Исправления, учет пунктуационных ошибок и работа над ними.

Пунктуационный разбор.

Методика развития речи

Сущность понятий «язык» и «речь». Речевая деятельность как объект изучения в вузе. Задачи развития устной и письменной речи студентов.

Важнейшие принципы методики развития речи в вузе, связь с другими разделами.

Работа над функциональными стилями речи.

Упражнения по развитию устной и письменной речи, их виды. Совмещение заданий по грамматике, орфографии, пунктуации и развитию речи на занятиях по русскому языку в вузе.

Изложения. Сочинения. Их виды. Методика проведения. Проверка и оценивание изложений и сочинений.

Речевые ошибки, речевые недочеты и грамматические ошибки в устных высказываниях и в письменных работах. Предупреждение и исправление ошибок и недочетов в изложениях и сочинениях.

Организационные формы обучения русскому языку

Значение внеаудиторной работы по русскому языку в вузе. Принципы организации внеаудиторной работы. Содержание внеаудиторной работы по русскому языку. Формы организации внеаудиторной работы.

Кружковая работа по русскому языку: организация, планирование, методика проведения.

Лингвистические вечера, олимпиады, викторины и конкурсы.

Основные направления в развитии современной методической мысли

Основные направления в развитии современной методической мысли.

Повышение научного уровня преподавания русского языка в вузе. Усиление практической направленности в обучении. Работа над речевыми навыками как основная задача вузовского курса русского языка. Стремление к рационализации и оптимизации учебного процесса.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

1. Антонова Л. Г. Ведение дневниковых записей как элемент профессиональной подготовки будущих учителей. *Русский язык в школе*. 1988. № 2. С. 45–49.
2. Архангельский С. И. Лекции в вузе. Москва: Высшая школа, 1984. 384 с.
3. Баскаков В. Ю., Вахтеров В. Е., Резниченко И. Л. Некоторые проблемы использования компьютеров в обучении русскому языку. *Русский язык в школе*. 1988. №2. С. 37–41.
4. Бахвалова Т. В. Лабораторные работы в курсе «Современный русский язык». *Русский язык в школе*. 1997. №2. С. 34–41.
5. Блинов Г. И. О содержании билетов для экзаменов по методике преподавания русского языка (из опыта работы). *Русский язык в школе*. 1988. №2. С. 102–104.
6. Блинов Г. И. О методике преподавания русского языка / Блинов Г. И., Панов Б. Т. // *Русский язык в школе*. – 1978. – №5. – С. 107–109.
7. Бокуть Б. В. Вузовское обучение. Проблемы активизации / Бокуть Б. В., Сокорева С. И., Шеметков Л. А., Харламов И. Ф. – Минск, 1989. – 110 с.
8. Болотский М. П. Использование компьютерных программ в вузовской практике преподавания русского языка / Болотский М. П., Болотский А. В. // *Русский язык в школе*. – 1996. – №2. – С. 98–102.
9. Валуцэ И. И. Творческие практические занятия / Валуцэ И. И., Спиной А. А. // *Проблемы высшей школы*. – Вып. 73. – К. : Вища школа, 1991. – С. 78–94.
10. Виды внеклассной работы по русскому языку. – М. : Просвещение, 1988. – 267 с.
11. Виды разбора на уроках русского языка. – М. : Просвещение, 1985. – 160 с.
12. Внеклассная работа по русскому языку. – К. : Рад. школа, 1984. – 184 с.
13. Вопросы научной организации учебного процесса в вузе : сб. статей под ред. А. М. Трубицина. – Томск, 1991. – 201 с.
14. Гневэк О. В. Система профессиональной подготовки будущих словесников к обучению орфографии / Гневэк О. В. // *Русский язык в школе*. – 1998. – №3. – С. 93–96.
15. Дудников А. В. Воспитательные возможности русского языка как учебного предмета / Дудников А. В. // *Русский язык в школе*. – 1984. – №4. – С. 106–110.
16. Действующие учебники по русскому языку для вузов.
17. Жулий Т. Б. Одна из форм подготовки будущего учителя к внеклассной работе по русскому языку / Жулий Т. Б., Постникова И. И. // *Русский язык в школе*. – 1980. – №4. – С. 91–94.
18. Зельманова Л. М. Наглядность в преподавании русского языка / Л. М. Зельманова. – М. : Просвещение, 1984. – 159 с.
19. Кочерган М. Н. Межпредметные связи в преподавании русского и украинского языков / М. Н. Кочерган // *Русский язык в школе*. – 1988. – № 2. – С. 10–12.
20. Круглов Ю. Г. Подготовку учителя русского языка и литературы на уровень современных требований / Круглов Ю. Г., Соловей Н. Я., Ходякова Л. А. // *Русский язык в школе*. – 1987. – № 2. – С. 100–106.
21. Курцева З. И. Предметный кабинет школьного типа в вузе / Курцева З. И. // *Русский язык в школе*. – 1986. – №3. – С. 87–90.
22. Лекция в вузе и развитие познавательной активности студентов: Материалы научной конференции. – Казань, 1985. – 90 с.
23. Линецкая Л. М. Формирование у студентов умения исправлять тексты учащихся / Линецкая Л. М. // *Русский язык в школе*. – 1982. – № 1. – С. 78–80.
24. Ломизов А. Ф. Трудные вопросы методики пунктуации / Ломизов А. Ф. – М. : Просвещение, 1975. – 143 с.

25. Лосева С. П. Методические задачи по грамматике и правописанию на занятиях по методике русского языка в педагогическом вузе / Лосева С. П. // Русский язык в школе. – 1989. – №1. – С. 95–97.
26. Львов В. В. Компьютеры на уроках русского языка / В. В. Львов // Русский язык в школе. – 1986. – № 2. – С. 10–14.
27. Львов В.В. Обучение нормам произношения и ударения. – М.: Просвещение, 1989. – 144 с.
28. Львов М. Р. Словарь-справочник по методике русского языка / М. Р. Львов. – М. : Просвещение, 1997. – 240 с.
29. Магазинников Л. И. Повышение эффективности практических занятий / Магазинников Л. И. // Вопросы научной организации учебного процесса в вузе. – Томск, 1991. – С. 82–88.
30. Максимов Л. Ю. О связи дисциплин лингвистического и литературоведческого циклов при подготовке учителя словесника в педагогическом вузе / Максимов Л. Ю. // Русский язык в школе. – 1989. – №6. – С. 106–107.
31. Максимов Л. Ю. Профессионализация преподавания русского языка в педагогическом институте / Максимов Л. Ю. // Русский язык в школе. – 1982. – №4. – С. 97–103.
32. Малащенко В. П. Деловая игра в профессиональной подготовке учителя-словесника / Малащенко В. П., Малащенко А. И. // Русский язык в школе. – 1986. – №6. – С. 90–93.
33. Малярчук З.И. О подготовке студентов к внеклассной учебно-воспитательной работе в школе // Русский язык в школе. – 1975. – №1. – С. 86-87.
34. Манакова Л. М. Научно-исследовательская работа студентов-филологов в многоуровневом высшем педагогическом образовании/ Манакова Л. М. // Русский язык в школе. – 1999. – №5. – С. 91–95.
35. Манакова Л. М. О специфике практических, лабораторных и семинарских занятий по методике преподавания русского языка в вузе / Манакова Л. М. // РЯШ. – 1990. – №5. – С. 43–47.
36. Манакова Л. М. Работа с научно-методической литературой на занятиях в вузе / Манакова Л. М. // Русский язык в школе. – 2000. – №6. – С. 86–99.
37. Маторин Б. И. Изучение темы «Изменения в составе слова в процессе исторического развития» на практических занятиях по русскому языку / Маторин Б. И., Маторина Н. М. // Слово и время. – Славянск, 1997. – С. 114–118.
38. Маторина Н. М. Виды лингвистического разбора в схемах и образцах / Маторина Н. М. – Славянск : СГПИ, 1997. – 71 с.
39. Маторина Н. М. Трудности морфологического разбора / Маторина Н. М. – Славянск : СГПИ, 1997. – 30 с.
40. Маторина Н. М. Этимологический анализ в курсе русского языка / Маторина Н. М. // Проблемы русского языка, русской литературы и методики их преподавания в школе и вузе. – Славянск, 1993. – С. 23–39.
41. Маторина Н. М. Словообразовательное гнездо в вузовских учебниках русского и украинского языков / Маторина Н. М., Бережная О. // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии. – Славянск, 2001. – Вып. 9. Ч. 1. – С. 120–126.
42. Махновская Н. И. Обучение дискуссии и дискуссионной речи студентов-филологов / Махновская Н. И. // Русский язык в школе. – 1992. – №3. – С. 60–62.
43. Месяц Н. К. Изучение частей речи в условиях двуязычия / Месяц Н. К. – К. : Рад. шк., 1987. – 135 с.
44. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М. Л. Пентилюк. – К. : Либідь, 2000. – 264 с.
45. Методика преподавания русского языка в школе: Учебник для студентов высших учебных заведений / М. Т. Баранов, Н. А. Ипполитова, Т. А. Ладыженская,

- М. Р. Львов; Под ред. М. Т. Баранова. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 368 с.
46. Методика преподавания русского языка в школе: Учебник для студентов высших учебных заведений / М. Т. Баранов, Н. А. Ипполитова, М. Р. Львов. – М. : Изд. центр «Академия», 2000. – С. 5–21.
47. Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики для студентів III-У курсів російсько-українського відділення філологічного факультету, магістрантів У курсу російсько-українського відділення/ Укладачі: Н.М.Маторіна, Б.І.Маторін, А.А.Рубан, В.І.Романько, Н.В.Швидка, В.І.Капаціна, Н.П.Плюхіна, Н.П.Шайда, В.П.Саврасов, Л.В.Горобець, В.В.Волков. – Слов'янськ: СДПУ, 2009. – 109 с.
48. Напольникова Т. В. Активизация мыслительной деятельности учащихся на уроках русского языка / Напольникова Т. В. – М. : Просвещение, 1983. – С. 29–36.
49. Нареева Е. А. О лабораторных занятиях по синтаксису / Нареева Е. А. // Русский язык в школе. – 1976. – №3. – С. 103–105.
50. Подгаецкая И. М. Воспитание у учащихся интереса к изучению русского языка / Подгаецкая И. М. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
51. Подгаецкая И. М. Сотворчество преподавателей и студентов / Подгаецкая И. М. // Русский язык в школе. – 1988. – №6. – С. 78–83.
52. Потиха З. А. Лингвистические словари и работа с ними в школе / Потиха З. А., Розенталь Д. Э. – М. : Просвещение, 1987. – 128 с.
53. Преимущество и перспективность в обучении русскому языку. – М. : Просвещение, 1982. – 128 с.
54. Проблемы высшей школы: Научно-методический сборник. – К. : Вища школа, 1968 – 2012 (основан в 1968 г.).
55. Проблемы русского языка, русской литературы и методики их преподавания в школе и вузе: Научно-методический сборник. – Вып. 1, 2, 3, 4. – Славянск : СГПИ, 1994–1997.
56. Пути улучшения подготовки учителей русского языка. – К. : Рад. школа, 1984. – 199 с.
57. Саблина Н. П. Лингвистическое источниковедение в учебной и научной работе со студентами/ Саблина Н. П. // Русский язык в школе. – 1981. – №6. – С. 91–94.
58. Садохина Т. П. Формирование навыков орфографического самоконтроля в вузе / Садохина Т. П. // Русский язык в школе. – 1990. – № 1. – С. 83–87.
59. Санжаров Л. Н. Методика русского языка в условиях информатизации общества / Санжаров Л. Н. // Методика преподавания русского языка и литературы. – Вып. 20. – К.: Освіта, 1991. – С. 4–10.
60. Санжаров Л. Н. Систему технических средств обучения в практику работы педагогических институтов / Санжаров Л. Н., Санжарова В. П. // Русский язык в школе. – 1981. – №3. – С. 101–105.
61. Северинова Ж. А. Роль и место практических занятий в системе учебной работы / Северинова Ж. А. // Русский язык в школе. – 1986. – №5. – С. 90–92.
62. Семенюк А. А. Деловая игра на практических занятиях по русскому языку / Семенюк А. А. // Русский язык в школе. – 1993. – №6. – С. 84–86.
63. Современный русский литературный язык: Программа для специальности «Русский язык и литература, украинский язык и литература» / Сост.: О. Е. Ольшанский, Н. М. Маторина. – Славянск : СГПИ, 1998. – 48 с.
64. Стародубец С. М. Коллоквиум как одна из форм учебной работы в вузе / Стародубец С. М. // Русский язык в школе. – 2001. – №5. – С. 93–95.
65. Сулименко Н. Е. К проведению лабораторных занятий по лексикологии / Сулименко Н. Е. // Русский язык в школе. – 1976. – №3. – С. 99–103.

66. Танская Е. П. Учебные исследования на лабораторных занятиях по орфоэпии русского литературного языка / Танская Е. П. // Русский язык в школе. – 1980. – №1. – С. 104–107.
67. Статьи из журналов «Русский язык в школе», «Русский язык в школе и дома», «Русская речь», «Русская словесность», «Русский язык в национальной школе», «Русский язык в научном освещении», «Русский язык и литература в школе», «Русский язык и литература для школьников», «Русский язык за рубежом», «Русская словесность в школах Украины», «Русский язык и литература в учебных заведениях», «Русский язык и литература в школах Украины», «Вопросы языкознания», «Филологические науки», из газеты «Русский язык» (приложение к газете «Первое сентября»).
68. Романова Н. Н. О преподавании лексической полисемии в курсе «Современный русский язык» / Романова Н. Н. // Русский язык в школе. – 1982. – №1. – С. 75–78.
69. Рябикова О. С. Подготовка студентов к курсу методики русского языка / Рябикова О. С. // Русский язык в школе. – 1983. – №3. – С. 104–107.
70. Текучев А. В. Методика русского языка в средней школе / Текучев А. В. – М. : Просвещение, 1980. – 414 с.
71. Тудосе В. И. Изучение прямого дополнения в вузе / Тудосе В. И. // Русский язык в школе. – 1988. – №2. – С. 63–72.
72. Хворостухина Э. П. К методике изучения раздела «Морфемика. Словообразование» в курсе «Современный русский язык» / Хворостухина Э. П. // Русский язык в школе. – 1984. – №4. – С. 110–113.
73. Хроменко А. Т. Типовой школьный кабинет русского языка в пединституте / Хроменко А. Т. // Русский язык в школе. – 1978. – №2. – С. 101–104.
74. Черкасова Л. П. Об изучении аффиксов-синонимов и аффиксов-омонимов в курсе «Современный русский язык» / Черкасова Л. П. // Русский язык в школе. – 1988. – №1. – С. 92–94.
75. Чижова Т. И. Совершенствование лекционного курса по методике русского языка / Чижова Т. И. // Русский язык в школе. – 1988. – №5. – С. 79–82.
76. Шайхет Л. Я. К вопросу о спецсеминаре по методике русского языка в системе методической подготовки студентов / Шайхет Л. Я. // Русский язык в школе. – 1975. – №3. – С. 105–106.
77. Шакирова Л. З. Практикум по методике преподавания русского языка в национальной школе / Шакирова Л. З., Саяхова Л. Г. – СПб., 1992. – 287 с.
78. Шепель Ю. А. О некоторых трудных случаях изучения состава слова в системе вузовского преподавания русского языка / Шепель Ю. А. // Русский язык в школе. – 1981. – №1. – С. 94–98.
79. Шилова Е. В. Из опыта самостоятельной работы студентов / Шилова Е. В. // Русский язык в школе. – 1995. – №5. – С. 90–92.
80. Шурыгин Н. А. Лабораторные работы по современному русскому языку, их место в системе подготовки учителей словесников / Шурыгин Н. А. // Русский язык в школе. – 1997. – №5. – С. 88–92.
81. Шутова В. П., Фигаровская Ю. А., Немешайлова А. В. Место и назначение лабораторных занятий в системе подготовки студентов по современному русскому языку. Русский язык в школе. 2012. №6. С. 93–97.
82. Щеулин В. В., Щеулина Г. Л. Учебно-исследовательские группы как одна из форм организации научной работы студентов. *Русский язык в школе*. 2011. № 1. С. 106–108.
83. Хрестоматия по методике преподавания русского языка. Русский язык как предмет преподавания / Сост. Текучев А. В. Москва, 2002. 340 с.

VI. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Загальна характеристика і періодизація культури і літератури античного світу.

Героїчний епос. Гомер. „Іліада” та „Одіссея”. Оповідь про троянську війну, її історичні та міфологічні елементи. Ідеал людини – героя-воїна. Сильові особливості та поетична техніка поем. Гомерівське питання. Значення гомерівських поем для античності й нового часу.

Публій Вергілій Марон (70-19 р. д н.е.) – поет Стародавнього Риму, автор героїчної епопеї „Енеїда”. Ідейно-політична та етико-естетична основа поеми. Еней – ідеал римської доблесті. Художня своєрідність „Енеїди”.

Театральне мистецтво Стародавньої Греції (загальна характеристика). Видатні грецькі драматурги класичного періоду (Есхіл, Софокл, Еврипід, Аристофан).

Есхіл – „батько трагедії”. Трагедія „Прометей Закутий”. Міф про Прометея і його інтерпретація Есхілом. Конфлікт між борцем за щастя люства, вільним розвитком людського розуму, історичним прогресом, гуманізмом (Прометей) з одного боку, та деспотією, сліпою силою влади (Зевс), з іншого. Поєднання епічних і ліричних традицій з драматичними ситуаціями, зіткнення характерів, поступового наростання інтенсивності трагічної дії.

ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ, ВІДРОДЖЕННЯ, 17 - 18ст.

Періодизація літератури середньовіччя. Література середньовіччя – закономірний етап в розвитку історико-літературного процесу. Катастрофа античного світу і перемога спочатку варварства, а потім нових народів і націй у Західній Європі. Роль християнства у підйомі і розвитку середньовічної культури.

Героїчний епос епохи феодалізму. Французький епос „Пісня про Роланда”, ушляхення в ній військової доблесті, вірності лицаря своєму монарху, засудження феодального свавілля. Лицарська (куртуазна) література XII – XIII ст. Кретьєн де Труа і його лицарські романи.

Перехід до епохи Відродження. Загальна характеристика літератури доби Відродження. Новий погляд на людину і життєві цінності.

Життєвий і творчий шлях Данте Аліґ'єрі (1265-1321) – італійського поета доби Передренесансу (початку Відродження). „Божественна комедія” як філософська поема, в художній тканині якої відбилися середньовічні уявлення про структуру Всесвіту і гуманістичний інтерес до людини. Публіцистична заостреність поеми Данте, її ідейна наснага і композиція.

Франческо Петрарка (1304 – 1374) – найвидатніший майстер сонета, представник старшого покоління італійських митців-гуманістів. „Книга пісень” – лірична збірка віршів поета, присвячених темі кохання до Лаури.

Література епохи Відродження. Гуманізм і його боротьба з феодалізмом і аскетичною культурою середньовіччя. Відродження в Італії. „Декамерон” Боккаччо як засіб новел антифеодального і антиклерикального характеру.

Епоха Відродження у Франції. Найвищий підйом французького гуманізму у творчості Рабе. Висміювання пихатих завойовників і тупоумних схоластів у романі Рабе „Гаргантюа и Пантагрюель”. Гуманістичні ідеали Рабе і реалістичний гротеск в його романі.

Англійський гуманізм. Особливості англійської ренесансної літератури в XVI ст. Розквіт драми і театру. Творчість Шекспіра – найвидатнішого представника англійського Відродження. Життєвий і творчий шлях Шекспіра. „Шекспірівське питання”. Періодизація творчості Шекспіра. Історичні хроніки Шекспіра, викриття в них деспотизму. Комедії Шекспіра, їх життєстверджувальний, оптимістичний характер. Визначні трагедії Шекспіра. „Ромео і Джульєтта” - п'єса про велике людське кохання, яке

перемогло середньовічний фанатизм. Філософська трагедія „Гамлет”. Зіткнення Гамлета із світом придворного егоїзму і королівського деспотизму. Рефлексивність героя, його боротьба зі світовим злом. Трагічний конфлікт гуманістичної мрії і спотвореної дійсності. Трагедії „Король Лір”, „Макбет”, „Отелло”.

Епоха Відродження в Іспанії. Колоніальна експансія, стійкість феодальних традицій і економічна криза в Іспанії в XVI – XVII ст.

Роман „Дон Кіхот” як реалістичне узагальнення іспанського життя на рубежі XVI – XVII ст. Пародійність роману. Дон Кіхот як мудрець і жалюгідний безумець. Образ Санчо Панси. Губернаторство Санчо Панси і його народна мудрість. Гуманістичний світогляд Сервантеса в „Дон Кіхоті”.

Зарубіжна література XVII ст. Основні напрями в літературному процесі XVII ст. – ренесансний реалізм, класицизм і барокко.

Французька література XVII ст. Театр французького класицизму. Західноєвропейське значення теорії і практики французького класицизму.

Трагедії Корнеля „Сид” і Расіна „Андромаха”, „Федра”. Основні теми і характери цих класицистичних трагедій.

Творчість Мольєра, його естетичні погляди. Комедії „Тартюф”, „Міщанин-шляхтич”, „Дон Жуан, або Кам’яний гість”, „Мізантроп”, „Лікар мимоволі”, „Скупий” та ін. Глибокий демократизм п’єс, їх прозора структура, соковита мова. Політичні й філософські проблеми в комедіях Мольєра. Художній метод Мольєра і класицизм. Елементи фарса в комедіях Мольєра.

Просвітительський класицизм, просвітительський реалізм, сентименталізм – основні художні напрями в літературі XVIII століття.

Політико-філософська спрямованість просвітителів.

Творчість Д. Дефо. Просвітительські ідеї Дефо і його публіцистика. Роман «Робінзон Крузо» у контексті суспільного життя Англії початку XVIII століття. Філософський зміст роману – утвердження необмежених можливостей людини, героїзація підприємництва в романі. Дефо – творець просвітительського роману.

Творчість Дж.Свіфта. Суспільно-просвітительська діяльність письменника. Актуальність памфлетів Свіфта («Казка діжки», «Листи сукнороба», «Скромна пропозиція»). Роман «Мандри Гуллівера» - аналітична сатира на вади державного устрою. Зміст протистояння йеху і гуїнгмів. Іронічне ставлення автора до деяких ідей просвітителів. Умовність образу Гуллівера. «Мандри Гуллівера» - пародія на «Робінзона Крузо».

Англійський сентименталізм.

Виникнення і розвиток сентименталізму в Англії, а потім і в інших країнах Європи. Його соціально-філософська підстава – неприйняття ощадливості, егоїстичної діловитості, яка морально спустошує особистість і суспільство. Апеляція до невичерпного своєкорисливості почуття, що виступає як критерій людської цінності. Опора на патріархальні форми відносин. Протиставлення села і міста. Вищі досягнення англійського сентименталізму.

Л. Стерн – автор «Сентиментальної подорожі». Психологічний аналіз як основний елемент сюжету.

Загальна характеристика просвітницької літератури Франції.

Два етапи французького Просвітництва. Перший етап, пов’язаний з іменами Вольтера і Монтеस्क’є. Початок виступу проти абсолютизму. Другий етап, що передуює революції, пов’язаний з іменами Дідро, Руссо, Бомарше.

Творчість Вольтера. Суперечливість ідейної програми. Різномісний характер літературно-філософської діяльності Вольтера. «Кандід, або Оптимізм»: особливості змісту, ідейна спрямованість повісті. «Простодушний»: контраст між цивілізованою і «природною» людиною.

Творчість Д.Дідро. Філософські і політичні погляди письменника. Дідро – організатор видання й один з авторів «Енциклопедії». Естетична програма Дідро. Ідея просвітництва та своєрідність її художнього втілення в діалозі «Племінник Рамо».

Творчість П.О.Бомарше. «Севільський цирюльник» і «Одруження Фігаро» - найбільш значні добутки французької драматургії XVIII століття. Образ Фігаро. Гумор у розкритті характерів головних героїв. Різноманіття прийомів комічного.

Творчість Й. В. Гете. Періодизація діяльності Гете. Втілення принципів сентименталізму в романі «Страждання молодого Вертера». Глибоке дослідження протиріч духовного життя. Образ Вертера, Шарлотти, Альберта. Лірика Гете в період «Бури і натиску». Трагедія «Фауст» - найвидатніший твір літературного Просвітництва. Літературні джерела. Естетична програма автора у «Пролозі у театрі». Ключова роль «Прологу на небесах» для розуміння ідейного змісту трагедії. Сумніви і шукання Фауста. Діалектика боротьби двох тенденцій, закладених в образах Фауста і Мефістофеля. Подолання трагедії творчою діяльністю. Образ Маргарити.

Творчість Ф. Шиллера.

Бунтарство Шиллера і відображення ідей «Бури і натиску» у «Розбійниках». «Підступництво і кохання». Конфлікт героя з підвалинами феодальної Німеччини. Народна драма «Вільгельм Тель» - тема боротьби за національну незалежність і свободу особи.

ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.

Романтизм

Виникнення і розвиток нового (романтичного) літературного напрямку у світовій культурі. Романтизм як принципово нове світобачення, своєрідність романтичного спрямування: реальність і фантазія, розрив між мрією та дійсністю, новий герой, контрастні барви тощо.

Джордж Ноел Гордон Байрон (1768-1824) - уособлення романтизму не лише в творчості, а й у житті, поведінці. Візирець для наслідування для багатьох європейських романтиків. Особливості любовної та політичної лірики Дж. Байрона. Романтична поема «Паломництво Чайльд Гарольда» — один з найкращих здобутків лірико-романтичного напрямку в літературі. Чудові поетичні образи природи, життя людей, не займаних цивілізацією, картини визвольної боротьби народів Іспанії, Греції у творі. Поеми «східного циклу» — «Гяур», «Корсар», «Лара», філософська містерія «Манфред» — найхарактерніше втілення так званого «байронічного» героя, індивідуаліста й самотника. Роман у віршах - «Дон Жуан»: відтворення Дж. Байроном життя, сучасної йому Європи, в тому числі Росії й Англії, завдяки подорожам головного героя Дон Жуана.

Вальтер Скотт (1771-1832) - основоположник жанру історичного роману, поет, романіст, новеліст. Поєднання в прозі письменника романтичних та реалістичних рис. Роман "Айвенго".

Генріх Гейне — ушавлений німецький поет і прозаїк. Збірник «Книга-пісень» Г. Гейне — один з найбільших здобутків німецькомовної лірики, фольклорне начало чи сленних поезій збірника, багатюще розмаїття почуттів і думок «Книги пісень». Зовнішня простота, ясність віршів Г. Гейне та їх образна складність. Музичність, іронічність, легкість, вишуканість поетичних творів. «Дорожні картини» — новаторська лірично-філософська проза, що мала великий вплив на світову есеїстику і художньо-документальні жанри. Сатирична поема «Німеччина. Зимово казка». Г. Гейне в Україні.

Ернест Теодор Амадей Гофман (1776—1822) — видатний письменник-романтик, художник, музикант. Художня фантазія, стилістичне новаторство і розмаїття в оповіданнях і повістях Е. Гофмана. Живописність і музикальність його прози, романтична іронія, химерна вигадка і реальність. Протистояння творчої людини (поета, композитора, художника) та бездуховного філістера — основний конфлікт його найвідоміших творів «Золотий горнець», «Життєва філософія кота Мура», «Малюк Цахес на прізвисько

Ціннобер». Сатирико-метафоричний зміст казки «Малюк Цахес...», в якій розвінчано владу золота.

Віктор Марі Гюго (1802—1885) — один з найбільших представників романтизму, поет, драматург, романіст. Визначні твори письменника: «Собор Паризької Богоматері», «Знедолені», «Трудівники моря», «Людина, яка сміється», «Дев'яносто третій рік» тощо. Реальні факти і їх романтичне осмислення, боротьба добра і зла, співчуття автора жертвам людської та соціальної несправедливості у творах. Антитеза як засіб побудови його романів.

Джеймс Фенімор Купер (1789-1851) - автор історичних "індіанських" романів циклу "Шкіряна Панчоха".

Генрі Уодсуорт Лонгфелло (1807—1882) — поет-романтик, знавець фольклору американських індіанців, талановитий перекладач європейської літератури, літературний критик. Поема «Пісня про Гайавату», вірші «День відійшов», «Майстер», «Пересторога» та ін.

Едгар Аллан По — американський поет, новеліст, критик. Ліризм, формальна досконалість. Комічне і жахливе — провідні теми новелістики Е. По («Окуляри», «Обдурення як точна наука» — з одного боку та «Чорний кіт», «Маятник і провалля», «Машкара червоної смерті», «Уільям Уільсон», «Передчасний похорон» тощо — з другого). Новели письменника — попередники творів детективного жанру («Вбивство на вулиці Морг», «Таємниці Марії Роже», «Золотий жук», «Вкрадений лист») та науково-фантастичних творів («Незвичайні пригоди певного Ганса Пфаля», «Повість про пригоди Артура Гордона Піма» тощо).

ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Загальна характеристика французької літератури ХІХ століття. Найвідоміші майстри європейської психологічної прози (Стендаль, Оноре де Бальзак, Г. Флобер, П. Меріме, Гі де Мопассан, Е. Золя та ін.).

Стендаль (Анрі Марі Бейль) — великий французький романіст. Роман «Червоне і чорне» — панорамна картина часу з усіма його суспільними конфліктами, політичними пристрастями і духовними шуканнями. Живі, суперечливі, складні характери героїв письменника, відкриття ним нових можливостей у відтворенні психологічного життя людини, найтонших нюансів людської душі і почуттів.

Оноре де Бальзак (1799—1850) — один з найвизначніших світових письменників, автор багатотомної «Людської комедії». Структура цього величного епосу життя французів з кінця ХVІІІ до середини ХІХ ст. Універсальність бальзаківського задуму, розмаїття тематики й проблематики, прозових форм в «Людській комедії». Ключові романи і повісті циклу: «Гобсек», «Батько Горію», «Втрачені ілюзії». Оригінальна форма зв'язку між окремими творами «Людської комедії». Гостра критика в «Людській комедії» «влади золота» як руйнівної сили, що спотворює людські душі, розбиває сім'ї, протиставляючи дітей і батьків, дружин і чоловіків. Оноре де Бальзак — знавець людських пристрастей і рушійних сил суспільного розвитку. Постаті молодих людей у творах французького майстра. Особливості прози Бальзака, наявність у ній романтичних рис. Бальзак в Україні.

Гюстав Флобер (1821—1880) — видатний французький письменник. Роман «Пані Боварі» — новий етап у розвитку літератури. Глибина психологічного аналізу у творах Г. Флобера. Викриття духовної та моральної ницості провінційного та столичного світів (образи Родольфа, Леона, аптекаря Оме). Суперечливість характеру головної героїні твору. Трагікомічне в постаті Шарля Боварі. Г. Флобер — майстер літературного стилю. Переклади М. Лукаша, Д. Паламарчука та ін.

Чарлз Діккенс (1812—1870) — ушлявлений англійський письменник. Зображення у творах соціальних контрастів і духовних конфліктів суспільства Англії. Пригоди «Олівера Твіста» — соціальний роман письменника. Головні типи героїв Діккенса: молоді ідеалісти, підступні й жорстокі власники великої фортуни, добрі та людяні диваки,

нешасні самотні діти бідарів — жертви людського егоїзму. Гуманізм, гумор, сатира, іронія у творах письменника. Елементи мелодрами в сюжетах, сентиментальність у зображенні позитивних героїв. Значення щасливих кінцівок у творах Ч. Діккенса.

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ ХІХ — ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ

Світовий авангард. Пошуки нових принципів і форм зображення дійсності, відтворення людських почуттів. Виникнення в поезії літературних течій, напрямів.

Поль Верлен (1844—1896) — поет-символіст, майстер поетичної форми й оригінальної за образністю лірики. Основні мотиви поезії П. Верлена. Артур Рембо (1854—1891). Громадянський пафос його лірики, художня вишуканість поетичних творів («Відчуття», «Голосівки», «Офелія» та ін.).

Натуралізм. Філософська основа та естетичні засади натуралізму. Е.Золя — теоретик та практик натуралізму. Епопея Е.Золя “Ругон-Маккари”: задум та будова циклу. Роман “Кар’єра Ругонів” як перший і ключовий роман епопеї.

Оскар Фінгал О’Флаєрти Уйгс Уайльд — англійський прозаїк, поет, драматург. «Портрет Доріана Грея» — вірець інтелектуального роману кінця ХІХ ст. Філософсько-естетичні й моральні проби твору.

Джордж Бернард Шоу (1856—1950) — видатний драматург. Найпопулярніші його п’єси «Пігмаліон», «Дім, де розбиваються серця». Прояв у цих п’єсах новаторства творчості Б. Шоу: драматургія думки, зіткнення ідей, дискусій з актуальних проблем, втілених у яскраву театральну форму, в живі оригінальні постаті й характери. Принциповий діалогізм у творах, апеляція до розуму глядача. Парадокс — сюжетна основа творів Б. Шоу. Словесний парадокс та іронія в творах. Постановка п’єс Б. Шоу в Україні.

Генрік Ібсен (1828—1906) — норвезький драматург і поет. Найвідоміші твори Ібсена — філософсько-символічна драматична поема «Пер Гюнт»; соціально-психологічна драма «Ляльковий дім» («Нора»). Ібсен — новатор у галузі драматургії: наближення до проблем звичайного щоденного життя, глибокий психологізм, оновлення структури драматичної дії тощо.

Джек Лондон (Джон Гріффіт) — видатний американський письменник. Відомі твори — «Мексиканець», «Мартін Іден», «Біле ікло», «Поклик предків». Глибока людяність творів, їх місце серед видатних творів подібної тематики у світовій літературі. Твори Джека Лондона в українських перекладах.

ЛІТЕРАТУРА ХХ СТОЛІТТЯ

Загальна характеристика розвитку літературного процесу ХХ ст. Основні теми, жанри, засоби художньої виразності. Антивоєнний, гуманістичний пафос творів видатних представників світового письменства.

Франц Кафка (1883—1924) — визначний австрійський письменник. Концепція світу і людини у творчості Кафки: ідея космічності й непереборності зла. Проблема взаємовідносин людини і влади. Людська самотність — домінанта творчості Кафки. Побутова, філософська проблематика його творів. Відображення особливостей художнього світу письменника в новелі «Перевтілення» та її проблематика.

Дж.Джойс. Естетична доктрина Джойса. Пошуки нових форм зображення у романі “Улісс”. Техніка “потoku свідомості”. Особливості хронотопу роману. Роль міфу у творі.

Бертольд Брехт (1898—1956) — німецький драматург, прозаїк, поет, теоретик літератури і театру. Теорія епічного театру, її основні принципи. Традиції і новаторство драматургії Брехта («Григоріова опера», «Матінка Кураж та її діти», «Добра людина із Сичуані» та ін.). Основні мотиви його драматургії. Антифашистські драми Брехта. «Життя Галілея» — філософська драма: образна система, проблематика, особливості поетики.

Роман-антиутопія у світовій літературі (Євген Замятін. «Ми», Джордж Оруелл «1984»).

Еріх Марія Ремарк (1898—1970) — видатний німецький письменник. Роман «На західному фронті без змін» — один з найпопулярніших творів про так звану «втрачену

генерацію». Твори «Повернення», «Три товариша», «Чорний обеліск», «Час жити і час умирати». Художнє втілення найважливіших проблем життя народу від першої до другої світових війн у творах. Типовий герой романів — самотня мужня людина, віддана фронтовому братерству, здатна на велике кохання, але спустошена війною ще в ранній молодості й тому зневірена.

Ернест Міллер Хемінгуей (1899—1961) — відомий американський письменник, журналіст. Новаторство прози Е. Хемінгуея: лаконізм («телеграфний стиль»), особливе значення підтексту («принцип айсберга»), драматургізація діалогів, відвертість сповіді від першої особи, вагомість і насиченість слова в тексті. Романи Хемінгуея про «втрачену генерацію» — «Фієста», «Прощавай, зброє!» Герой письменника («герой кодексу») — сильна самотня людина, що може постояти за себе, вірить у товариство, вміє любити, прагне незалежності й свободи. Роман-пересторога «По кому подзвін». Філософська повість-притча «Ста рий і море» — гімн людській праці, волі й мужності. Е. Хемінгуей — майстер новелістики (оповідання із збірок «В наш час», «Переможець не одержує нічого», оповідання «Сніги Кіліманджаро»).

Райнер Марія Рільке (1875—1926) — австрійський поет і прозаїк. Особливості лірики Р. Рільке: велика духовна й образна сила, чудова музикальність.

Томас Стернз Еліот (1888—1965) — англо-американський поет. Трагічні роздуми про втрату суспільством найважливіших моральних цінностей. Філософська наснага, стильове багатство.

Альбер Камю (1913- 1962). Французький письменник; своєрідність його життєвої та філософської позиції. Екзистенціальна концепція абсурдності буття й існування людини в «Міфі про Сізіфа» та романі «Посторонній». Неприйняття соціальної революції в «Бунтуючій людині». Філософський роман-притча «Чума». Антифашистський і екзистенціальний смисл роману. Міфічно багатоплановий образ чуми в романі. Мотиви перестороги в романі «Чума».

Габріель Гарсія Маркес (нар. 1928 р.) — відомий колумбійський письменник і публіцист. Роман Маркеса «Сто років самотності» — напівфантастична притча, що втілює історію аристократичної родини Буендіа на тлі історії Колумбії й Латинської Америки взагалі. Іронія, сатира, гротеск, поетичність та фольклорне начало в романі. Особливості тематики і стилю Г. Маркеса як представника так званого «магічного реалізму» в латиноамериканській літературі.

VII. ЗМІСТ ПРОГРАМИ З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Methodika викладання літератури як наука, її зв'язок з іншими науками.
2. Зарубіжна література як навчальний предмет, специфіка її викладання.
3. Методи навчання літератури.
4. Шляхи вивчення літературного твору.
5. Прийоми вивчення літературного твору. Прийоми виявлення й активізації співтворчості читача.
6. Особливості вивчення епічних, ліричних, драматичних творів.
7. Історико-культурні відомості на заняттях з літератури.
8. Вивчення життєвого та творчого шляху письменника.
9. Лекція як форма організації навчальної діяльності здобувачів. Вимоги до сучасної лекції.
10. Формування вітчизняної методики викладання зарубіжної літератури як науки.

**VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З КУРСУ
«ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ»**

Основна

1. Білоус П.В. Теорія літератури: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2013. 328 с.
2. Ващенко Ю.А. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. Харків: ХНУ, 2014. 152 с
3. Ващенко Ю.А., Мурадова І.Р. Історія зарубіжної літератури кінця ХІХ – початку ХХ століть: навч. посібник. Харків, 2013. 188 с.
4. Вишницька Ю.В., Тверітінова Т.І. Історія зарубіжної літератури межі ХІХ-ХХ століть: навч.-метод посіб. для студ. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, Гуманітарний ін-т, 2013. 214 с.
5. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 400 с.
6. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гринчак Н.І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
7. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І., Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 274 с.
8. Давиденко, Г. Й., Величко М. О. Історія зарубіжної літератури ХVІІ-ХVІІІ століття : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 292 с.
9. Кузьменко В. І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посібник. К.: Академія, 2012. 496 с.
10. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник / Л. Ф. Мірошніченко К. : Видавничий дім «Слово», 2010. 432 с.
11. Помазан І.О. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: підручник. Харків: Вид-во НУА, 2010. 256 с.
12. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури: Термінологічний словник [за ред. А. Л. Ситченко] / А. Л. Ситченко, В. І. Шуляр, В. В. Гладішев. – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 132 с.
13. Ференц Н.С. Теорія літератури і основи естетики: навч. посібник. Київ: Знання, 2014. 511 с.
14. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник / Ф. М. Штейнбук. К. : Кондор, 2007. 313 с.

Додаткова

1. Бітківська Г.В., Динніченко Т.А. Історія зарубіжної літератури ХVІІ-ХVІІІ століття: практикум: навч. посібник. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. 160 с.
2. Девдюк І.В. Англійська література: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 144 с.
3. Зарубіжна література доби постмодернізму: навч. посібник / С.А. Пухната та ін.; Горлівський держ. пед. ін-т іноз. мов. Горлівка: Вид-во ГДПІМ, 2011. 348 с.
4. Зарубіжні письменники: енциклопедичний довідник: у 2 т. / ред. Н. Михальська, Б. Щавурський. Тернопіль: Навчальна книга; Богдан, 2015. Т. 2: Л-Я. 864 с.
5. Зарубіжні письменники: енциклопедичний довідник: у 2 т. / ред. Н. Михальська, Б. Щавурський. Тернопіль: Навчальна книга; Богдан, 2015. Т. 1: А-К. 824 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ: Академія, 2011. 752 с.
7. Марко В.П. Аналіз художнього твору. Київ: Академвидав, 2013. 278 с.

8. Ніколенко О.М., Конєва Т.М., Орлова О.В. Основні тенденції розвитку прози ХХ століття: навч. посібник. Полтава : АСМІ, 2010. 200 с.
9. Привалова Л.П. Актуальні проблеми вивчення течій раннього модернізму в західноєвропейській літературі кінця ХІХ - початку ХХ ст.: навч. посібник. Дніпро: РВВ ДНУ, 2011. 100 с.
10. Пригодій С. М., Горенко О. П. Американський романтизм. Полікритика: навч. Посібник. Київ: Либідь, 2011. 440 с.
11. Яцків Н.Я. Французька література ХХ століття: навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 124 с.

ІХ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

**теоретичної та практичної компетенції здобувачів
на комплексному кваліфікаційному екзамені
із сучасної російської літературної мови з методикою викладання у ВНЗ,
зарубіжної літератури з методикою викладання**

Затверджено на засіданні кафедри
германської та слов'янської
філології
пр. № 1 від 27 серпня 2021 р.

Оцінка	Критерії
«відмінно» (90-100 балів)	Здобувач вищої освіти продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.
«добре» (75-89 балів)	Здобувач вищої освіти продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, продемонстрував систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення або під час навчальної роботи, або у процесі професійної діяльності.
«задовільно» (60-74 бали)	Здобувач вищої освіти продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному або для подальшого навчання, або майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді під час виконання атестаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення.
«незадовільно» (26-59 балів)	Здобувач вищої освіти має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без повторного складання атестаційного екзамену наступного року.
«неприйнятно» (0-25 балів)	Здобувач вищої освіти не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних теоретичних і тестових завдань і не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без обов'язкового проходження повторного курсу навчання та повторного складання АЕ наступного року.

Х. ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІЗ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	4
III. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ІЗ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	7
IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІЗ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ.....	9
V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ.....	13
VI. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	17
VII. ЗМІСТ ПРОГРАМИ З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	23
VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З КУРСУ «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ».....	24
IX. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	26
X. ЗМІСТ	27